

સમાઘડી ચાલુક નાં ૦ ૩ જે

ઉર્ફ

વિખના -

વરંતેલ.

કાલાનું ઠેકાણું આવેલું ભનું.

પા. ૨૨

મોસરે નાનજી.

બહુ વરમના પગા પામે.

મુજલ ન. ૩

એપ્રિલ ૧૯૧૭

ધી જોગ સીધી પ્રીટીંગ પ્રેસ ૧૧૩, પાલખી મહોલા
મુખ્ય-૯ માં મેનેજર વલીભાઈ નાનજીએ પ્રગટ કર્યા
માટે છાપુ ને મુખ્યાર નાનજીએ ખડક જમાતખાના
પાસે મુખ્ય નં. ૩ મધ્યે પ્રગટ કીધું.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૅપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૮૮૬

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ કાવ્યનાં કાવ્યોનાં અંગેનું લેખનું

વિષય ૧૭૭૭

ઈસમાઈલી ચાબુક નાં ૦ ૩ બે

ઉર્ફ

કાબાનું ઠેકાણું આવેલું ભેળું.

લાખનાર—વરતેજી.

વચ્ચ તસેમું બે હુખ્ખ લીલલાહ જમતઅન.

વલા તફરરકુ.

અર્થ:—અને મજબુત પકડો તમે ખુદાની ર-
સ્સીને એકલા થઈને અને તેનાથી જુદા થાઓ નહીં.

* * * * *

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
તે દિવસ મુદ કર જે દિવસે અમે દરેક પ્રજાને તેના
ધર્મના આધારે જોવાની છે. (સુરે આ. ૭૧)

ગુજરાતી કૌપીરાઈ-સંગ્રહ
નુરે હિદાયતના વર્ષ પેહેલાંના અંક ખીજમાં પેજ
૧૯ માં ઇમામ કેવો જોઈએ ! એ હેડિંગ નીચે મીઠા
કાળા કેટલુંક લખાણ (પોતાનું આમાન નામું. ઘોઈ
નાંખવા જેવી) હકીકતો લખે છે. અને તે બાબત
અમારા તરફ પ્રગટ થએલ, દુઆના દુશ્મનને ઝ-
ટકો ત્યાં ફીતુરી ફતવાને ફટકો એ નામનાં પુસ્તકમાં
પેજ (૪૨) ના ખીજ પેરાથી. (૪૩) સુધી લખાયલા
સળંગ પેરાનુંજ પરિણામ છે.

અમો આ પ્રસંગે પ્રથમ તો અમારો મજદુર પેરેઆફ
અને તે બાબતમાં ઉપજાયેલો જવાબ-નુરે હિદાયતનાં
અંક ખીજના પેજ (૧૯) માંની વિગતો સદાબરી આ
નીચે દાખલ રાખીને ઉપરથી અમારા ખરાં લેખ બાબત
જાહેર ઇનશાફી વાંચનારાઓને સમજ પડે તે ખાતર
વિવેચન કરીશું.

“ દુઆના દુશમનને ઝટકો ”

અને

“ ફિતુરી ફતવાને ફટકો ”

(પેજ ૪૨ થી ૪૩ સુધી.)



“અમે ઇસમાઇલીઓ નાં આગાખાનને ખુદા નાં નુર તરીકે, ઇમામ ગણીએ છીએ; તેને તમે ચતુર પુરુષ માનો છો. તે પણ કુરઆન શરીફના ફરમાન વિરુદ્ધ સાબેત થાય છે. કારણ કે,

અલ્લાહો નુરસ-સમાવાતે વલ અબ્દ.

અર્થ:—અલ્લાહ જમીન અને આશમાનનું નુર છે.
અને,

યહ દીલ્લાહો બેનુરેહી મ'અ્યશાઓ,

અર્થ:—ખુદા પોતાના નુર વડે જોને ચહાય છે.
તેને રસ્તો બતાવે છે. તે ઓ અલ્લાહ જે જમીન અને

આશ્ચર્યમાનનું નુર છે. તે પોતાના નુર વડે હિદાયત કરે છે. તેા અમોને હું અલી જે ખુદાનુ નુર હતા. તેની સીધી નસલે ઉતરી આવેલા અમારા હાજર ઇમામ નામદાર હાલના આગાખાન ૪૮ મી પેઢીએ છે. અને તે હદીદુશ સકલેન મુજબ કુરઆન અને ઇમામ તરીકે આ દુનીયામાં સાથે જાહેર છે. (પણ ગ-ઈમ નથી.) જેનો એક છેડો દુનીયામાં અને બીજો છેડો ખુદાથી છે. તેમના વડે અમોને ઇસલામના હક રસ્તાનું જે રીતે ફરમાન થાય છે. તે અમારે બજાવવાની ફરજ છે. નહિ કે તમારા જેવા એક કનિષ્ઠ હિંમતવાળા અને બાપ દાદાએ (૫૦૦) વષના અખત્યાર કરેલા ધમથી વિમુખ થએલ કે જેને કુરાને શરીફ પણ (પરહેઝગાર નહી હોવાથી) બોધ કરવું નથી, તેવાના લખવા સામે તીરસ્કાર બતાવ્યા સિવાય જોવાનું પણ હોય ?

“ નુરે હીદાયત-અંક બીજો ”

પેજ ૧૯ થી ૨૨.

ઈમામ કેવો જોઈએનું લખાણ.



આ ધાંધલીઆ સમયમાં, જ્યારે કે ઈસલામીઓની કોમી હિભરાણુ ઠંડુ થતું ચાલ્યું છે. અથવા તો ખીજ શબ્દોમાં કહીએ તો તે જોરાવર એનજીનના પાવરમાં ફરક આવી ગયો છે. અને તેના પાંખડાં તથા કીલ્લ કાંટાઓ ઢીલા પડી ગયા છે. તેમના પ્રાચીન જોરાવર એનજીનનો જોરાવર પાવર, જે હજારો ગાડીઓને વીજળી વેગે સેરાતે મુસ્તકીમ તરફ લઈ જતો હતો, તે હવે દરેક તેના ભાંગી તુટી ગાડીને એવો હોસલો થતો ચાલ્યો છે, કે, તે પોતે પોતાનેજ જોરાવર એનજીન જણાવે.

ઈસલામના પાવરફુલ તાજીમ તથા તકરીમના શબ્દોમાં, જે ગોરવ ભરેલું હતું, અને જે શબ્દો ખાસ માસુમો માટેજ મખસુસ હતા, તેને દરેક આમજી ભામજી

માટે લોકો વાપરવા લાગ્યા છે. અને અકકલનાં આં-
બુળા અને ગાંઠના પુરા લોકો, તેતે પવિત્ર શબ્દોની નુકકા
ધરી કરી રહ્યા છે. અને તે બાબતનો તેઓ કાંઈ પણ
વચાર કરતા નથી કે, તેમની તેવી ગેર વ્યાજબી હિલ-
ચાલનો તેમને કેવો ખરાબ બદલો ભોગવવો છે. અને
કેટલા બધાં લોકોના ધમાનને તે બરબાદ કરવાનું કારણ
થઈ પડશે. ચુનાંચે તેવા પાક તથા તાજાંમને લાયક
શબ્દોમાં એક શબ્દ “ધમામ” છે. જેના સંબંધમાં
અમો થોડી લીટીએ આજે લખવા માંગીએ છીએ.

ત્યારથી અમોએ હોશ સાંભળ્યો છે, ત્યારથી અમો
એ હદીશ સાંભળતા આવ્યા છીએ કે જે મનુષ્ય ધમામે
વક્તની પીઠાણુ નહીં કરે, તે જાહી લીધતના મોતે મરશે.
હદીશના આ શબ્દો કેવા જખરદસ્ત અને હોલ નાક છે.
અને જેને સાંભળવાથી મુંસલમાનોના બદનપર રંગડાઓ
ખડા થઈ જાય છે. અને ધમામતનો જુઠો દાવો કરનાર
માટે તે એક ખાત્રી પુવકની ઢાલ થઈ પડે છે.

ઉપરની હદીશ તો બીજાઓની જેમ અમોએ પણ

સાંભળી છે. પરંતુ જ્યારે અમોએ મજહૂબી શોધખોળમાં કદમ લંબાવ્યો, ત્યારે તે હદીશ અમારા માટે ખાનપાનની જેમ એક અગત્યની વસ્તુ થઈ પડી; કેમકે જે ઇમામે વકતને પીછાણીએ તોજ જ્ઞાનની મોતે મરવાનું નસીબ થાય; નહિતર અજ્ઞાનતાની મોત પ્રાપ્ત થતાં આ લોક તથા પરલોકની ખરબાદી થાય. આવી સ્થિતી હોવાથી અમોને તે ખાખત સંબંધે બહુજ કાળજી થઈ આવી અને રાત્રી દીવસ ઉઠતાં બેસતાં તેનીજ ધુન લાગી ગઈ. ઇમામે વકતની પીછાણુના સંબંધમાં જેટલી જેટલી કીતાબો અમોને મયસ્સર થઈ શકે, તેતે કીતાબો ઘણાજ વખતનો ભોગ આપી વાંચી તથા વિચારી જેઘ. અને અમારી ઇચ્છા એવા માર્ગ પર જઈ પહોંચી કે, જેમ બને તેમ જલદીથી અમો આ શોધખોળમાં કામે યાબ થઈ, આ લોક તથા પરલોકની નેકનામી મેળવી સેરાતે મુસ્તકીનના હકદાર બનીએ.

કીતાબો મયસ્સર થાય, તે પહેલા અમારી સામાન્ય દ્રષ્ટિ સ્થાનિક મસજીદના કેટલાક પેશ ઇમામ તરફ ગઈ,

પરંતુ અમોને સાધારણ તપાસથીજ જણાઇ આવ્યું કે, તેઓ નીતિ રીતિમાં તદ્દન પડી ગયા છે કોઈ વ્યભિચારી તો કોઈ જુદું બોલનાર કોઈ શરાણી તો કોઈ ગંજેરી ભંગેરી વિગેરે વિગેરે ગુનાહે કબીરાના ભોક્તા છે. વળી ઇલિમની બાબતમાં પણ બહુજ દયાજનક સ્થિતિમાં મુકાયા છે. એક મોલવી સાહેબે તો વાએનુમાં જણાવ્યું કે, કુરાને મજ્દના (૨૨) માં સીપારામાં કોટ, પાટલુન નહિ પહેરવાનું ફરમાન છે. તો તેવી એકદર તપાસ વચ્ચે મજ્દના પેશ ઇમામોને ઇમામ નામના પવિત્ર તથા કીતીવંત શબ્દ સાથે કોઈ પણ નીશબત નથી તેમ જણાયું.

જે જે ફીરકાના લોકોએ પોત પોતાના ઇમામોના લોકોએ પોત પોતાના ઇમામોના નામો જણાવ્યાં તેમના જીવન ચરિત્ર તપાસ્યાં, તો તેમાં કેટલાક એવા ઇમામો જેવા માં આવ્યા, કે જે શરીરથી ઇસલામથી ઉલટા હુકમકરનાર હતા, કેટલાકો માત્ર પોતાના માટે ઇમામ શબ્દની ઢાલ બનાવી, તે દ્વારા મુરીદોના તન, મન, ધનને હુટતા

હતા, કેટલાકેના વિચારોમાં તો કાંઈ સ્થિરતાએ નહિ હતી. કદી કહે છે. કે શરીરત પ્રમાણે ચાલવું; તો કદી કહે છે. કે શરીરચતને મેં તોડી પાડી છે. માટે જેમ મરજીમાં આવે તેમ વર્તવું કોઈ મસજીદ ચણાવવાનો હુકમ કરે છે. તો કોઈ તેને તોડવાનું ફરમાન કરે છે. કોઈ શરાબી તો કોઈ વ્યભિચારી છે કોઈ તો દુનીઆની મોજ મજા માણે છે. આવી સ્થિતિ જોતાં તેમના પ્રત્યેની મારી આસ્થા તદ્દન ઉઠી ગઈ અને મને એમ લાગ્યું કે, તેઓ પોતાને જે ઇમામ જણાવે છે. તે તદ્દન ધુર્તતા અને ઠગપણ છે.

ઉપર પ્રમાણેની હકીકત જોતાં મારા વાંચવામાં કેટલાક ઇમામેના એવા વક્તાંતો પણ આવ્યા, કે જેમાં ગુનાહે કબીરા કે સગીરાનો ડાઘ જેવામાં આવ્યો નહિ તેમના ઇલ્મો અમલની ઘણીજ કીર્તી સાંભળી તથા વાંચી તેઓના બોલો તથા કાર્યો ઇસલામ તથા ઇસલામીઓના હિતનાજ જોયાં; પરંતુ મને એ બાબતની સુઝ પડી નહી કે તેમનેજ ઇમામ કેવી રીતે માન્ય રાખવા.

હજી હું આવા વિચારમાં હતો, કે પોસ્ટમેન મીં વજે-
શંકરે ટપાલના કાગળો તથા છાપાઓનો થોકડો મારા
ટેબલપર લાવી મુક્યો.

જો કે મને પ્રથમ છાપાઓ કરતાં કાગળો વાંચ-
વાની આદત છે; પરંતુ લખનઉતું અખબારે ઈમા-
મીઆ નામનું છાપું મને એટલું તો પ્રિય હતું કે હું
તેને કાગળોની પહેલાંજ વાંચવાનું પસંદ કરતો હતો,
છાપું જોઈયું તો તેના બીજાજ કોલમમાં, નીચેની હદીસ
મારા વાંચવામાં આવી.

યા અધયો હન્નાસ ઈન્ની મોખલે,
ફુન ફી ફુમુશ સકલેન કિતાબલ્લા હવ.
ઈતરતી અન તમસ્સકુમ બે હુમા,
લમ તઝલુ બાઅદી.”

અર્થ:—અય લોકો હું તમો વચ્ચે બે બુનુગ
વસ્તુઓ છોડી જાઉં છું. એક કીતાબ કુરાને મજીદ અને
બીજી મારી અહેલ બધત, જો તમે મારી બાદ તેની
પેરવી કરશો તો, હીદાયત પામશો અને જો તેનાથી

વિરૂદ્ધ ચાલશે તો ગુમરાહ થઇ જશે.

ઉપરની હદીસ વાંચતાંજ હું ચોંકી ઉઠ્યો અને જાણે મારા મનનું સમાધાન થઇ ગયું. હોય તેવું મને લાગ્યું. હું સમજવા પામ્યો કે આ હદીસજ ખરા ઈમામની શોધ માટેના ત્રાણુ સમાન છે. જો હું તે કાંટામાં મારી સઘળી તપાસ તોળી જોઇશ તો, અલખતા હું બહુજ જલદીથી ખરા ઈમામને પારખી કાઢીશ.

પહેલી શરત.

હજરત પદ્મિંગર સં ની ઉપર જણાવેલી હદીસથી મારા જાણવામાં એમ આવ્યું કે. જેમ કુરાનને માનવાનો હુકમ ખુદાતાલાનો છે. તેમ એહલે બઇતને માનવાનો હુકમ પણ ખુદાનો છે. કોઈ પણ ઇનશાન બીજા ઇનશાનને પોતા તરફથી ઈમામ મુકરર કરી શકે નહિ. ઈમામ ખુદા તરફથીજ નીમાયલો હોવો જોઈએ. આ ઉપરથી મને ખાત્રી થઈ કે જેને ખુદાએ ઈમામ બનાવ્યો હોય તેજ ઈમામ ખરા ઈમામ છે. બાકીના

અધા જુઠા, લઘભાગુ. સ્વાથી તથા ધુતારા છે. ખુદાએ જેને ઇમામ નીમ્યો હોય તેજ ઇમામની તાબેદારીથી દીન તથા દુનિઆની ભલાઈ નસીબ થાયછે. પણ તેથી ઉલટી રીતે જેઓ જુઠી રીતે લઘભાગુ તથા સ્વાથી રીતે ઇમામની દુકાન ખોલી બેઠાછે. તેઓ ખરા ઇમામ નથી અતે તેની તાબેદારી તથા પધરવીથી દીન તથા દુનીઆ બરબાદી થાય છે.

કેટલાકો એમ કહે છે કે સઘળા મુસલમાનો મળીને મેજેરીટીથી જેને ઇમામ ઠેરાવે. તે ઇમામ કહેવાય; પરંતુ તેઓઓની વાત મને મારી તપાસમાં ખરી લાગી નહિ. મેં તુરતજ કુરાને મજીદને ખોલ્યું. અને તેની આયાતોનો પ્રોફેસર ઇસ્ફહાની કૃત તરજુમો જે ગુજરાતી ભાષામાં એકલો નાયાબ તથા રહેમત સમાન તરજુમો છે. તે વાંચવા માંડ્યો, મને જણાયું કે પ્રથમના દરેક સાહેબે શરિયત પેગંબર પછી તેના ઇમામો ખુદાએ મુકરર કીધા છે; પણ તે વખતે પેગંબરી સીલસીલો ખતમ ન હોતો થયો. તેથી તેને ઇમામને બદલે પેગમ્બર નામ આપ્યું

છે. ઇસલામ આયએ અલયોમ પ્રમાણે પરિપુર્ણ છે. તેથી ઇમામ મુકરર કરવાનું કામ ખુદાતાલાએ છોડી દીધું હોય તે વાત કોઇને પણ ગળે ઉતરે તેવી નથી. ઇનશાન ભુલને પાત્ર છે. અને તેથી ભુલને પાત્ર ઇનશાનની તાબેદારીનો હુકમ ખુદાતાલા કદી આપે નહી. અને ભુલને પાત્ર ઇનસાનનો હુકમ પરિપુર્ણ હોઈ શકે નહી.

માટે ઇનશાનો ઇમામ ઠરાવે તે ઇમામ નથી પણ તેઓ ખુદાતાલા સાથે જંગ કરનારા અને લોકોને ગુમરાહ કરનારા અને જે દહાડાની લીઝત માટે પોતાની કબરને ધગ ધગતી આગથી બરનારા છે. માટે તેવા ઇમામને કોઈએ ઇમામ કહેવા કે માનવા જોઈતા નથી, અને જેઓ માનતા હોય તેમણે તેમને પાણીચું આપી દેવું જોઈએ.

(બાકી હવે પછી)

મી. કાળા ! ઉપરના લખાણનાં જવાબમાં અમે કહીશું કે:—

અહેલે બધત સિવાય-કે જે અહેલે બધત તરીકે કુરઆન અને હદીસ સકલધન. જેને પુરવાર કરે છે. તેના સિવાયના બીજા હામજી ભામજીની ગણતરીમાં અમે હાલમાં નક્કી ઇમામ તરીકે બહાઉલ્લા અને કાદીયાની જેવા જાહેરની હરોલમાં ગઇબ ઇમામની માનીનતાને પણ ખરો ઇસલામી લાગણીથી કહેવા અચકાશે નહી. અને અકકલના આંધળા અને ગાંઠના પુરા લોકો તરીકે જેને તમે ગણાવો છો. તે વિશેષણોનો તઉક તમારી ગરદનમાં ન આવી પડે તેટલા માટે તમારે ઉછળી પડવા જેવા વિશેષણો વાપરવા પહેલાં મધ્યમ ભાષા વાપરવાની જરૂર છે, કારણ કે તમારું આખું લખાણ વાંચતાં અમે ધારીએ છીએ તેમ જો તમે કુરાઅહ નહી કરનાર હો તો તમેને અંધારી રાતની મુસાફરી વખતે લુલથી ફેંકેલાં કાંટા સુરજ ઉગતા તમારા રસ્તામાંજ નાંખેલાં દુખાતા તમેને પસ્તાવો કરવો ન પડે. અને જ્યારે

તમેને ગેર વ્યાજખી હીલચાલની ગણતરી વાજખી ફરજ સમાન દેખાશે. ત્યારે તમેજ તમારા ચિતરેલા લખાણને ભુસાઇ જવા ખરી લાગણી બતાવશો, અને ધમાનની બર-બાદી માનો છો, તે આબાદીના સ્વરૂપમાં નિરખશો, અને વખતે તાજીમને લાયક શબ્દોમાં એક શબ્દ ઇમામ ના સંબંધમાં લખશો ત્યારે ખુદાઈ નુરના અજવાળાથી હાલ લખવા કોષેશ કરી છે. તે કરતાં લખ ગણી હીમતથી લખવા ઉશકેરાશો.

મીં કાબા ત્રીજા પેરામાં જે હોશ સાંભળ્યો છે. તે બહેતર તમેને હીદાયતના નુર તરીકે હદીસ તદ્દન વાજખી અને ખરી સમજાય છે.—કે જે મનુષ્ય ઇમામેવકતની પીછાણ નહી કરે તે જાહી લીયતના મોતે મરશે.

મીં કાબા ! અમો દરેક ઇસમાઈલી ખરા અતઃક-રણથી લાગણી, જે ખીજ દોરવાઇ જનારાઓ મુઠે દુવા માગવી હોય તો તે માત્ર એકજ છે, અને તે તમેએ ઉપર દર્શાવી છે. તેજ હદીસ મુજબ છે કે-ઇમામે

વંકતની પીછાણુ દરેકને ખુદા આપે, (આમીન) હદી-
શનો આ જબરદસ્ત શાયને તમે “હોલ નાક”
(ભયવાળા) તમે ગણો છો, તેને ખુદા તમેને તે હદી-
શના શબ્દો આનંદ રૂપ દેખાડે એટલી ખાસ તમારે
અંદરે અમારી ખુદા પાસે દોઆ છે. કારણ કે મીં
કાખા ઇસમાઇલી મહાન પીરોની બુજરગીનો ખ્યાલ
તમેને જે રીતે આવ્યો છે. તેમાં તમે તમારી અટકળ
અને ડાહ્યાપણુ ઉમેરતાં રહ્યા છો. તેનું આ પરિણામ છે
કે, સેરાતલ મુસ્તકીમ બતાવવા વાળી હદીશ શરીફ
જેવી સુંદર અને ઉપયોગી બાબતને તમે હોલનાક
ગણો છો, અને હદીશ એવી ઇમાનનું જીવન બક્ષવાવાળી
ચીજ છે કે, તે સાંભળતા ખરા ઇસ્લામીનાં રૂગટાં ખડા કરી
દહેશત આપતી નથી. પરંતુ આનંદમાં તલ્લીન કરનારી
કે ત્યારે ઇસલામના વિરોધીને તે રૂગટાં ઉભા કરનારી
અને હોલનાક હોય છે.

મીં કાખા તમે તમારો વધુ પડતો ફાંકો ઇસલા-
મીનો બહુ કરવાનો મુકી દઈને તમારા પોતા માટેજ

ચાહો તો તમેને ઈમામે વકતની પિછાણ રૂપી પહાડ ઉપર ચઢવાની મુસાફરીમાં સહેલું થઈ પડશે. જો તમે દંભનો બોલે માથે રાખતા રહેશો. તો તેટલોજ તમેને આગળ વધતાં રોકનાર થઈ પડશે.

મી० કાયા ઘણુંજ અજબ થવા જેવું, તમેએ જણાવ્યું છે કે, જુદા જુદા મન ધડત-ટુંકી સમજના દ્રષ્ટાંતો આપી વિદ્વતા તમે દેખાડવાની જે કોશિશ કરો છો, તેમાં તમે તમારી હોલ દોલ ઇમાનદારીનો ભાસ આપતા જણાવ્યો છો. અને તેના દાખલા તરીકે,—ઈ-મામે વકતની પિછાણની હદીસ ઇમામતનો જુદો દાવો કરનાર માટે એક ખાત્રી પુર્વક ઢાલ થઈ પડે છે, એમ કદા ઇમાનદારીથી લખો છો? શું હદીસ કે જે પેગંબર સાહેબના ફરમાન તરીકે—ગોયા એક એવો આ ભો છે કે, જે પહેરે તેનો શીટ ચાલજ? નહીં. કદી નહીં, ખુદાવંદે કરીમના મોકલેલા પેગંબરના અમલક તરીકે એ હદીસ કોઈ પણ ખોટા ઇમામતના દાવેદારને બંધ બેસતી આવે નહીં, પરંતુ તેના ખોટા બનેલા ઇમામની

છુપાયેલી ધમામતના દાવારૂપી જદન ચીરી નાંખનાર
 અને છે.—અને એટલા માટે ખોટી ધમામતનો દાવો
 કરાવનારાઓએ હદીસ શરીફના સરળ તત્વોને પોતાનો
 બરના બનાવવા, અથવા નહીં વાપરવા લાયકના તરીકે
 જણાવો છો. પરંતુ જ્યાં સુધી એ હદીસ શરીફ જેની
 પણ મદદ નજરમાં છે, ત્યાં સુધી ખોટી ધમામતના
 દાવેદારો ઉઘાડા પડી ગયા વગર રહ્યા નથી. અથવા
 ધમામતની ખરી કસોટી તરીકે એ હદીસ એક ઉમદામાં
 ઉમદા સાધન છે. અને હવે જ્યારે તમોને એ હદીસ
 શરીફની ખુબી સમજાઈ છે. તો તેના ઉપર ઉતાવળે
 આગળા ભેજાંથી અથ કરવો મુકી દઇ, એની ખરી
 વ્યાખ્યા તપાસો અને વધુ સમજો. કારણ કે—હાલ તમે
 ધમામે વક્તનો હજી ખરો અર્થ પણ સમજતા લાગતા
 નથી. અને ઈશ્ના અશરીઓ જેવી રીતે સાહેબુલ
 અમરુ વજીજમાનનો શબ્દ જે રીતે ધસ્તેમાલ કરે છે.
 તેવીજ રીતે તમો દોરવાઇ ગયા લાગો છો; પણ નહીં,
 એક સમજનાર ખીરાદર તરીકે તમોને સત્યતાથી અને

પુરતી સત્યતાથી ઇમામે વક્તના અર્થ માટે વધુ વિચારવા અને સમજવા આગ્રહ કરીએ છીએ.

ઇમામે વક્ત એટલે, વખતનો ઇમામ એમ સીધી રીતે ગુજરાતી ભાષામાં થાય છે. પણ વક્તનો ઇમામ એમ માનવાથી ગયા વક્તનો ઇમામ થઈ શકે છે કે નહી, તે વિચારવાનું છે. જો ગયા વખતના ઇમામની પીછાણુ માટે આ અર્થ લખ્યો, તો પછી ઇમામે વક્ત શબ્દ નહી હોતે, પરંતુ થઈ ગયેલા ઇમામ માટે લખ્યું હોત, આ અર્થ કોઈ જાતના માની લીધેલા અર્થ તરીકે નહી, પણ એક પેગંબર સાહેબના જમાનામાં ઉચ્ચારેલા મહાન વડું હોવાથી રોજે મહેશ્વર સુધી એ ઇમામે વક્તનો ખોલ અર્થ કરે છે. અને તેટલા માટેજ એ હદીસ શરીફ ઇમાનની “અસા” તરીકે ફરમાવેલી છે. નહી તો હું મહલા મુશકીલ કુશાથી પછી ઇમામ હુસેન, જેનુલઆબ્દીન. હું મહમદ બાકર, અને હું જાફર સાદીકના જમાનામાં દરેક ઇમામ માટે રોશન હોવી જોઈએ. નહી કે, માત્ર મહલા મુશકીલ કુશાઅલી

માટેજ સિધ્ધ કરનારી હોય, અને તેના વધુ કારણોમાં ઉતરતાં મીં કાખા તમોને લખનોનું અખખારે ધમાંમી આ નામનું વખતસર મળેલું પત્ર કે જેમાં નીચેની હદીસ તમોએ વાંચી જાગૃત થયા છો.

યા અધ્યો હુત્રાસ ઇત્રી મોખલે કુન ફી કુસુમ સકલેન કિતાખલલાહુવ ઇતરતી અન તમ-સ્સકુમ જે હુમા લમ તઝલુ બાઅદી.

અર્થ:—અય લોકો હું તમો વચ્ચે જે ખુજગ વસ્તુઓ છોડી જાઉં છું. એક કીતાબ કુરાને મજીદ અને ખીજ મારી એટલે બધત જે મારા બાદ તેની પધ-રવી કરશે તો હીદાયત પામશે, અને જે તેનાથી વિરુદ્ધ ચાલશે તો શુમરાહ થઈ જશે.

મીં કાખા ઇસ્લામે વફતની પિછાણનું વધુ અજ-વાળું ઉપરની હદીસ સકલધન વડે એમ અમો ઇચ્છતાં કહીશું, કે પેગંમખરે ખુદાએ પોતા બાદ પોતાની અહલે બધ્યિતની પેરવી કરવા બધામણુ કરી છે. અને વિરુદ્ધ જવાથી શુમરાહ થવાનું કહ્યું છે. તેના ઉપર વિચાર

કરો, પહેલે પોતાની બાદ અહીંલે બધત એટલે બધત લેનાર કુટુંબ તરીકે જોને ઓળખાવો, તે કાણ હાલ કાણ છે? જેવી રીતે પેગંબરની બાદ અલી. તેમના બાદ હૃદય હુસેન, તેમની બાદ હૃદય જેનુલઆબદીન, મહમદ બાકર, અને બાકર સાદીક વિગેરે હતા, અને તે દરેક ઇમામે પોત પોતાના જમાનામાં ઇમાનદારોની બધત લેનાર હતા, કારણ કે પેગંબરની અહીંલે બધત એમાં બધત લેનાર કુટુંબના વારસ તેઓ હતા. તેવી રીતે આજના જમાનામાં ઇમાનદારોની બધત લેનાર પેગંબર સાહેબના કુટુંબમાંથી વારસદાર કાણ છે? ગઈ ઇમામની બધત લઈ શકાય છે. ના કદી નહી, અને તેટલા માટે ગઈ ઇમામની માનીનતા નિભાવનારાઓ ખુદાની મસ્લેહતનું બહાનું પેગંબર સાહેબની હદીસ સકલબન વિરુદ્ધ કોષેશ કરી. મુઝતેહદ મુકરર ગણી તેમની તકલીફ પાળે છે. પણ મીઠા કાબાએ તકલીફની બાબત બધત લેવાનું બનાવટી સ્વરૂપ છે. પણ તે જ્યાં સુધી ઇમાનદારો પાસે ઇમામે વકતની પીછા-

જી. ત્યાં હદીસ, સકલનેન જેવી રોશન હદીસો મોજુદ છેની ત્યાં સુધી એ તકલીફની તકલાદી દોરવણી ટકી શકે એવી નથી.

ઇમામ જાફરે સાદીક પછી ઇમામતના પડેલા ફાંટાઓમાં દરમાઇલ અને મુસા કાઝીમ એ એ સાહેબો પોત પોતાના વંશમાં નસલે ઇમામત તરીકે મનાવે છે. તે આપણે જાણીએ છીએ, અને એ માનીનતાનું વાતાવરણ હસન અસકરી સુધી જાહેરમાં તે વખતના લોકોને દોરવતું હતું, અને ખરે તે વખતના લોકો જમાનાના ઇમામ (ઇમામે વકત) માટે ગુચવણમાં હોય, તે બનવાબેગ છે. પરંતુ કુરઆને શરીફમાં પેગંબર સાહેબની ઓલાદ માટેની બક્ષીશની વિશાળતા, એ તેમના અને તેમના પુરની નસલના વિરોધીઓની નસલ કતઅ થઇ જવાનો શ્રાપ:—

“ઇન્નશાને અકઃહોવલ અબતર !”

અથ:—તારા દુશ્મનો વાંઝીયા છે.

ના મહાન વાકયોની અસર અત્યારે જે ટેકાણે મોજુદ

સમજતી હોય. તેનાથી બીજો કાણ ઇમામે વકત હોઈ શકે ? વિચારો અને સમજો ! ! !

વળી બીજી દ્રષ્ટાંત તમેને વિચારવું હોય, તો હૃદય જાહેરસાદીક પછી ઇસમાઇલના વંશમાં જે ક્રમવાર ચાલતી આવેલી ઇમામત માટે એવોજ બનાવ બનવા પામ્યો છે કે, ઇમામ મુસ્તન સાર બિદ્લાના બે ફરજદનીઝાર અને મુસ્તેઅલી એ બે સાહેબોએ પોના પોતાના વંશમાં ઓલાદની વિશાળતાની “ઈન્નાઅઅતયના કલ કવસાર” એટલે અમે તને ઓલાદની વિશાળતા બક્ષેસ કરી છે.

એની અસર ઉતરવાનું જાહેર થયા પછી મુસા કાઝીમના વંશની માફક મુસ્તેઅલીના વંશમાં પણ થોડા વરસો પછી તેનો વંશ મોકુફ રહ્યો. અને અત્યારે એ અહેસે બધતનો વારશો હૃદય અલીથી ઉતરોતર એકજ અમારા હાલના હાજર ઇમામ નાં આગાખાન સુલતાન મહમદશાહ જાહેર છે.

તે સિવાય બીજા દાવેદારો આજે એવા કાણ હયાત છે ?

અને હયાંત રહે પણ નહી. ભલે એમને માનનારાઓ,
કુરઆન અને પેગંબર સાહેબની હદીસને ખોટી ઠરાવ-
વાના દાખલાઓ ખુદાની મસ્જેદતના ખ્વાને ગોઠવે, પરંતુ
એ માનીનતાના ખુદા વહદુહલા શરીફના નુરના અસલ
સ્વરૂપ તરીકે હમેશા એકજમાં રોજે મહેશર સુધી કૃમવાર
ચાલતી રહેશે. આવી રીતે પોત પોતાના ઇમામને જેવ
માનનારાઓ પણ સુરે યાસીનની આયાત બારમી મુજબ
ખોટા પડ્યાં વગર રહેતા નથી. કારણ કે એ આયતમા
યમહારીક રીતે છે કે,

“કુદ્સે શયયન અહસાયના હો ફી ઇમામુન
માબીન, એટલે-દરેક વસ્તુની સમજ જાહેર ઇમામ
પાસે હોય છે.

મીં કાબા આ ખુલ્લી આયાતની સમજ પછી
જેવ ઇમામની માનીનતા જેને ખુદા ચાહે છે. તેના પાસે
રહતી નથી.

હવે ઇમામતના નુરની શાનમાં થોડીક બાબતો
સમજવીશું કે ઇમામતના નુરનો પાવર તે એક ખુદાઈ

કુવ્વત હોવાથી કોઈ પણ પ્રસંગે મુશ્કેલી વખતે છુપાઈ
 નય એમ હોયજ નહીં અને તેવી દરેક વખતે એ કુવ્વત
 ખરા આકારમાં ઝળકતું રહે છે.

પેગંબર સાહેબની વફાત પછી ખલીફાએ રાશેદી-
 નની ખીલાફતના વખતે, અને તે પછી પણ મોલા
 મુશ્કીલ કુશાએ પોતાની ઇમામતનો દાવો વગર આંચકે
 રળુ કીધો છે. હાં ઇમામ હુસેને કરબલાના ભયંકર
 પ્રસંગે પણ એ ઇમામતનો દાવો છુપાવ્યો નથી. હાં
 ઇમામ જેનુલઆબદીને પણ યઝીદના જલ્દીમપણા છતાં
 ઇમામત તેનાજ રાજમાં તેનાજ લોકો સમક્ષ જાહેર કરી
 હતી, અને તે પછી દરેક ઇમામે પોતાની ઇમામતનો
 દાવો છુપાવ્યો નથી. તેવી રીતે ઇસમાઇલી ઇમામે અને
 હાલના ઇમામ ના. આંગાખાન સાહેબે જાહેર રીતે પોતાની
 ઇમામતનો દાવો કોઈ અને ઇમાનદારો સનમુખ કરેલો.

છે. કે જે બહુરે રેહમત નામની કીતાબમાં મોજુદ છે.

અને અજબ થવા જેવું છે કે, હસન અસકરીના ફરજંદ જે મહેંદી તરીકે ગારમાં છુપાયા છે. અને પોતાની ઇમામતનો દાવો બહુરમાં કરવાનો રહ્યો બદલી નાંખી ગેય રહી ઇમામત ચલાવે છે. એ શું, પેગંબર સાહેબના પછીથી, ચાલતી આવેલી ઇમામતની રીતે ખોટી પાડવાનો ચુનાહ કરવા જેવું નથી. ઉપરાંત એક ઇમામત જે પેશમાં ઇશનાઅશરી માનેછે. તે મુસાકા ઝીમ એક બરરા નામની લોંડીના પેટથી અવતરેલા તરીકે પણ માન અને ઇજતને લાયક પેગંબર સાહેબના કુટુંબની શોલામાં વાજબી રીતે જાહેર છે! ત્યારે ઇસમાઇલના માતાજી એજ પેગંબરી કુટુંબમાંના હોવાથી ઇસમાઇલ અને મુસા કાઝમ એ બેઉમાં ઇમામના ફરજંદ તરીકે પણ ઇસમાઇલ વધુ હકદાર અને લાયક ગણાવા જોઈએ. અને ઇમામત એક ખિલાફત જેવી દુન્યવી મતા હોય, તો પણ તેના વારસદાર તરીકે ઇસમાઇલનો હક સમજી શકાય છે.

મીં કાળા આ બધી બાબતો તમે ઇમામતના દરજ્જાના માંડેલા કાંટાના છાંયડામાં મુકો અને પછી ખુલ્લા મનથી ખુદા અને પેગમબરના શબ્દો ધ્યાનમાં રાખીને જાહેર કરો કે, વક્તો ઇમામ કોણ છે? ગેબ કે જાહેર?? ?

મીં કાળા.—યાદ રાખજો કે કુરઆન અને અહુલે અયત એ બેઉ કયામત સુધી સાથેજ રહેનાર છે. છુટા પડનાર નથી, એજ હિસાબે કુરઆન જાહેર અને ઇમામ ગેબ સાબિત કરવા જતાં તમારા કાંટાના છાંયડામાં કુરઆન અને હદીસો વિરુદ્ધ અગાઉથી ધડો રાખશો.

છેવટે મીં કાળા તમે તમેને મજેલી અંધશ્રદ્ધાની કેળવણી મુજબ તમે પેશ ઇમામ વિગેરે ધારમિક વડાઇ ભોગવનાર તરફ દ્રષ્ટ્યા. અને જોયું, અને તેમાંથી વાજબી રીતે નિરાશ થયા છો. અને તેમાં હું વધુ આશા એવી પણ ઉમેરું છું કે, મુઝતહેદો અને આમીદો પણ ઇમામની પિછાણની બારામાં અમુક સંજોગોની ગેરહાજરીમાં તમેને કંઈ બતાવી શકે એવું હું માનતો નથી.

પણ એવી અવ્યવહાર અંધ શ્રદ્ધાને તોડી નાંખનારા તમે મરહુમ સર સંઘવદ અહમદના ભાષણો અને લેખો- માંના મહેદીના મથાળાનો વિષય વાંચશો તે! ખરેખર ! તમારા જેવા માટે એ લેખ કાતેલ અસર કરનાર છે. અને એક રોશની મિસાલ માનું છું. અને મોસ્લેમોના આગેવાન બનું કરનારા માટેનાં તેમનાં મહાન કીંમતી શબ્દો—

યક મર્દ અઝ ગેખ મીઆયદ વ કાર મીકુનદ.

એટલે—એક પુરૂષ ગેખમાંથી આવશે, અને કામ કરશે.

એ શબ્દોનું જીવન તત્ત્વ અમારા મુરશીદ ના. આગાખાન માટેજ છે કે નહીં ? તે પણ તમારા વિચાર શક્તીનાં કાંટાના સમતોલપણમાં નિહાળવા તકલીફ ઉઠાવશે. અને નામદાર આગાખાનને ઇમામ તરીકે વંશપરંપરાથી ચાલતી આવેલી હદીસુસ રાકલૈનનું વજન જાળવનાર જણાય, તે પછી મોટા અમામાં અને કુશાદે આભા ઉપર દોરવાઇ જશે નહીં. સ્વાર્થી સરટીશીકેટ ધરાવનારા આ બીદો, સંયદાનો પણ ઇલિકાવ ધરાવે, તે માટે તમે ખોજ

પ્રકાશના વખતથીજ ભડકેલા છો. એટલે વધુ કહેવાની
 અગત જોતો નથી. “અને તે સાથે ખુસ્સના પૈસાના,
 બહાને કૃતવા ફેવરમાં મગાવનાર અને મોકલનારાઓ માટે
 ભવિષ્યમાં કાન જગાડવાની જરૂર ઉપર આ જવાબ એક
 સાચા સલાહકાર તરીકે આંહીજ સુધી લખી બાકીપર
 તમારા પ્રતિત્યુરની રાહ જોતાં બેઠેલા છું.—અથવા તમેને
 નિર્ણય થતાં—એમ સાંભળવાની કિમેદ રાખુ છું, કે:—

છે અલીનું નુર સર સુલતાનશાહ;
 સાર એ વરતેજી સુરે નુરનો.



નુરમહમદ નાનજીની કુંઠ

નુરકી અને સર્વ જાતની ટોપીઓના વેપ,

બી'ડી: ખજાર નં. ૨૪૧૮-૮૩-મુ'ખ-૯.

બેંગલોર કેપ, સુગલ કેપ, લક્ષ્મીપાદ કેપ, અનવરંચે
કેપ, અમીરી કેપ, સાઈકલ કેપ, હંગેરીયન કેપ, મદારાજ
કેપ, મીરજાપુરી અને સર્વે જાતની તુફી ટોપીઓના
વેપારી સુધરેલી હવે પ્રમાણની ટોપીઓ ઓડરથી ૧૨
કલાકમાં બનાવી દેશે.

અહાર ગામના ઓડર પર પુરતે ધ્યાન આપી માલ
નુરત વી. પી. થી રવાના કરવામાં આવશે.

